

JOYIN OSUD MĚ POHLTIL

Mapování osudu Joy Adamsonové věnovala řadu let a procestovala kvůli tomu Afriku i Evropu. Bývalá diplomatka a dokumentaristka Zuzana Beranová s námi mluvila o tom, co ji od dětství fascinovalo na příběhu světoznámé autorky Příběhu lvice Elsy a také o tom, proč jí přátelé říkali Joyka dvojka.

Čím vás osud Joy Adamsonové oslovil natolik, že jste se rozhodla vydat po jejích stopách do Keni?

S Joy Adamsonovou mám společné dvě věci – pocházím jako ona z Opavy a zamilovala jsem si Keňu a Afriku. Vliv, který měly knihy Joy Adamsonové na miliony lidí, přiměl i mě, abych podnikla cestu do této africké země. Čekalo mě tam totéž, co ji – nádherná příroda, ale neustálá hrozba nebezpečí. Také jsem se potýkala s vlastním vyčerpáním, byla jsem několikrát okradena, zraněna, a dokonce jednou i brutálně napadena. Začalo to ale mnohem dříve, když jsem jako dítě každý den na cestě do základní školy míjela její rodný dům v Opavě. Tehdy jsem začala snít o Africe. Dětská přání jsou skutečným zrcadlem naší duše. Jsou bezelstná, nejsou pošpiněna žádnými vedlejšími úmysly. A mají ještě jednu vlastnost – pokud jim člověk uvěří, dříve či později se splní. Do Keni jsem odjela v roce 2001, abych tam více než čtyři roky pracovala jako konzulka na české ambasádě. Následně jsem Joy takřka propadla, a to tak, že mi začali říkat Joyka dvojka. Zatímco jsem byla v Keni, navštívila jsem všechna myslitelná místa s ní spojená a mluvila jsem se všemi pamětníky, kteří ji znali. Následně jsem několik let bádala v českých, německých i rakouských archivech a kontaktovala Joyiny příbuzné, kteří žijí v Evropě. Poté jsem o ní uspořádala bezpočet výstav a díky tomu se vžilo povědomí, že se slavná ochránkyně přírody narodila na území bývalého Československa. Napsala jsem Joyin životopis nazvaný Setkání se smrtí, který se stal inspirací pro dokument Zrozena pro Afriku.

Do jakých míst jste se díky práci na dokumentu se štábem podívali?

Točili jsme v hlavním městě Nairobi, v Národním muzeu Keni, kde jsou dodnes uloženy a vystaveny Joyiny botanické i kmenové kresby. Než do jejího života vstoupila lvice Elsa, Joy se etablovala jako malířka africké flóry a také namalovala 800 portrétů příslušníků keňských kmenů. Přímou při natáčení v muzeu jsem zjistila, jak si Keňané dodnes těchto kreseb cení a považují je za součást svého národního dědictví. Setkání s keňskými holčičkami ve školních uniformách, které očima doslova visely na Joyiných portrétech, bylo velmi osvěžující. Natáčeli jsme také v jejím domě na břehu jezera Naivasha, kterému se říká Elsamere. Tam ale ona moc nepobývala, protože ji fascinoval život v buši vedle jejích milovaných zvířat. Natáčeli jsme i v národních parcích, které založila. Například národní park Meru jsem navštívila před mnoha lety a znala jsem jej jako místo, které má problémy s pytláky. Najednou jsme ale se štábem přijeli do úžasného koutu divočiny, který byl bohatě zazvěřen. Natáčeli jsme stádo čítající asi sto dvacet žiraf nebo sto slonů. Měla jsem úplné mrazení, jaký odkaz za sebou Joy zanechala. Pak jsem učinila ještě jeden spíše negativní objev. Snažili jsme se před kameru dostat pamětníky, kteří Joy znali nebo s ní spolupracovali. Na místě jsme zjistili, že bohužel všichni keňští pamětníci zemřeli, někteří docela nedávno. A že jediný žijící člověk, který Joy znal osobně, byl paradoxně její odsouzený vrah Paul Ekai. Sarkasticky řečeno, ten byl současně i tím, kdo ji viděl naposled.

Váš film je o velké vnitřní síle a cílevědomosti. Ale také o složité povaze poznamenané mnoha tragickými událostmi. Jaká podle vás Joy byla?

Joy měla odvalu – nejen odvahu se pouštět do unikátních projektů, ale i odvahu se chovat nesnesitelně vůči svému okolí. Byla to talentovaná, ale i komplikovaná a příliš citově založená žena, která trpěla psychickými problémy. Řada z nich pramenila z jejího nešťastného dětství v Opavě. Chladná matka ji nemilovala. Otec, zklamán, že se nenarodila jako kluk, používal v její výchově sadistické metody, aby ji zocelil. Oblékal ji do chlapeckých šatů a volal na ni Fritz. Později se Joyiny problémy znásobily, nenašla štěstí ani u jednoho ze tří manželů a nakonec dožila osamocena v buši, kde její život brutálně ukončil vrah. Joy celý život hledala lásku, ale extrémní lásku, která snad ani neexistuje a kterou jí nebyla schopna dát žádná lidská bytost. A Joy byla přesvědčena, že tuto lásku našla až u lvice Elsy.

Čím je podle vás příběh Joy Adamsonové aktuální i dnes?

Joy Adamsonová byla zavražděna před pětačtyřiceti lety, a kdyby žila, bylo by jí sto patnáct let. Její příběh je ale aktuální i dnes, protože obsahuje hluboké poselství. Joy přišla do Afriky najít samu sebe. Svou identitu i vnitřní soudržnost úporně hledala uprostřed drsné a nádherné krajiny, která člověka buď posílí, nebo zničí. Příběh Joy Adamsonové je příběhem o nezdolnosti lidského charakteru a jeho síle nejen v této krajině přežít, ale také vytvořit něco pozitivního. Joy svým příkladem, svou odvahou, vizí, obětavostí i svou velkorysostí ukázala cestu. Žila velmi skromný život v buši. To, co utržila za bestsellery, věnovala na zakládání národních parků v Keni a na ekologické projekty po celém světě. Nezištně a pouze na základě osobního přesvědčení přispěla k záchraně ohrožených druhů. Těm, které nemohla zachránit z klecí, se alespoň snažila zlepšit podmínky života. Přesvědčila ostatní, že je třeba zvířata chránit, a ukázala i praktické způsoby, jak to udělat. A pak prostřednictvím knih i filmů tyto své zkušenosti rozšířila po celém světě.

